

Het oorlogsverhaal van Geertje Johanna Keijzer

Geboren Wieringen 9 april 1933, dochter van Pieter Keijzer en Stijntje Hidden en getrouwd met Sieuwert Klein.

In de oorlogsjaren van 1940-45 hebben mijn ouders en ik gevaren in Duitsland. Mijn vader moest te werk naar Duitsland, daar kon hij schipper worden. Moeder en ik bleven achter in Nederland. We hadden het heel arm want het geld kwam niet op tijd binnen. Toen in 1941 mijn opoe Keijzer overleed mocht mijn vader aanvankelijk niet naar huis komen, hij kwam te laat. Ik denk dat ze toen hebben afgesproken dat wij, mijn moeder en ik, mee naar Duitsland kwamen. Moeder vond het jammer want het ging net zo fijn met mij op school. Maar vader kwam ons halen. We hebben zoveel mogelijk ingepakt en de rest is naar familie gegaan.

Ons schip land in Duisburg, de S.P. 136. 500 ton. Later kwam er ook een knecht of matroos aan boord, Jan Kraan. Hij woonde in Katwijk en was een heel leuke man. Ook hij moest bij zijn vrouw en kinderen weg. We gingen varen, ik vond het prachtig je kwam overal. Eerst voeren wij van Duisburg naar Berlijn of Hannover en nog meer andere plaatsen. Later voeren we van Berlijn naar Stettin of Braunsweich.

In 1943 zijn we weer naar Nederland gegaan, daar moest vader in Groningen op andere schepen passen. Wij lagen met ons schip bij Foxhol, een dorpje vlak bij Hoogezand. Daar ben ik nog een jaar school geweest. In die tijd werd het eten al minder maar wij hadden nog genoeg. Vader ging dan naar Wieringen met grote roggebroden, hoe hij daar aan kwam weet ik niet en nam dan weer paling mee en bracht die naar Amsterdam. Hij wist altijd wel aan iets te komen. Ikzelf ging vaak 'strooplikken' met vriendinnen naar de fabriek Scholtens, die in Foxhol stond. We haalden het stroop er uit met een koevoet. Het was witte stroop en heerlijk op roggebrood.

Inmiddels was het 1944, ik denk dat het begin '44 was. We moesten weer naar Duitsland. Ze hadden bij de werf allemaal houten voorstukken aan de schepen gemaakt, om zo naar Engeland te varen. Maar dat is allemaal mislukt. Toen wij weer terug waren in Duitsland was het niet zo veilig meer. Een keer zijn wij beschoten door vliegtuigen. Wij voeren en moesten snel aan land gaan, gelukkig liep alles goed af. Heel veel geluk hebben wij gehad, vele keren als wij uit Berlijn vertrokken en werd een of een paar dagen later de boel platgebrand. Ook ging het alarm vaak af en moesten we naar de schuilkelders. Vader wilde er nooit in, daarom gingen wij onder een brug staan. De scherven vlogen je om de oren maar het leek altijd goed af te lopen.

Ook lagen we eens vlakbij de Spree, dat is een heel groot water of meer. Wij hadden zand naar een of andere stad gebracht, ik weet niet meer hoe het daar heette. Wel weet ik nog dat toen wij er lagen ik elke ochtend mooie cadeautjes kreeg van een krijgsgevangene. Ik legde eten onder of naast een steen aan de wal en hij nam het mee en telkens lag er wat moois. Ik weet nog een mooie houten doos met allemaal strootjes er op geplakt en een plankje met kippen er op, heel mooi.

Toen wij weer terug bij de Spree waren moesten we wachten op een sleepboot. 's Nachts werd Berlijn gebombardeerd, we konden nergens heen want rondom waren bossen. 's Morgens vroeg toen we naar buiten gingen viel er allemaal as op ons. Berlijn leek helemaal in brand te staan. Om ons heeft in de bossen lagen overal brandbommen te smeulen. Ik ben nog een stukje door het bos gelopen om te kijken wat er brandde. Veel bomen stonden nog te smeulen. Voor ons lag een schip, ook Hollanders, daar waren brandbommen opgevallen. Het was een Spits, de woning zat onderin,

Het oorlogsverhaal van Geertje Keijzer, dochter van Pieter Keijzer en Stijntje Hidden.
Gehuwd met Sieuwert Klein.

© Kleinschrijverij.nl – Gea Klein-Hamming

daarin waren brandbommen gevallen. De man die daar in lag, was verbrand. Vader moest hem er uit halen. Een vreselijk karwei was dat.

Toen de sleepboot kwam moesten we door Berlijn bij Spandauw, door de sluizen en naar een plek waar we zand moesten laden. Spandauw was een gevaarlijke plek. Een paar dagen nadat wij er weg waren is het daar ook plat gegooid en zo hebben wij dat menigmaal meegemaakt. Daarna voeren wij veel van Berlinchen naar Stettin. Berlinchen is een dorpje vlakbij een inham waar een baggermolen lag die het schip met zand vulde en dan weer naar Stettin. Eenmaal moesten we voorbij Stettin naar een dorpje waar ze iets aan het bouwen waren. De mensen die daar liepen waren allemaal krijgsgevangenen en moesten zware dingen sjouwen maar hadden geen kracht meer. Zo gauw ze neervielen werden ze met een zweep geslagen en moesten opstaan. Wij mochten niet naar buiten van vader, dat vond hij te gevaarlijk. Moeder en ik stonden voor een raampje te kijken, het was heel erg vooral omdat wij gehoord hadden dat het een Nederlander was die met een zweep sloeg. Moeder balde haar vuisten naar hem en toen haalde vader haar gauw bij het raam weg, dat was wel spannend.

Ook heeft vader eens een ongeluk gehad. Wij lagen bij Braunsweich kolenfabriek, ons schip was leeg dus moesten de balken en luiken er weer op. Jan, onze matroos was ouder dan vader, daarom deed vader de klusjes die moeilijker waren. De balk die in het midden moest leggen en waar je dan later de luiken in schuift, lag een beetje te veel naar vaders kant dus Jan moest er kleine rukjes aan geven maar dat ging verkeerd. Vader viel naar beneden op het beton, allebei zijn voeten verbrijzeld. Vader moest naar het ziekenhuis in Wolffenbittel. Weken lag hij daar. Het schip kon niet varen, dus wij moesten er af. Gelukkig kregen wij een schip, waar we zo lang als vader in het ziekenhuis lag, om op te wonen. Deze lag niet zover van het ziekenhuis. Toen hij weer uit het ziekenhuis mocht hebben wij een akelige reis gehad, het was moeilijk om hem aan boord te krijgen. Na een tijdje kregen we een ander schip en gingen we weer varen. Van Stettin naar Stettichen, daar was het niet zo gevaarlijk als in Berlijn.

De laatste reis voor ons was naar Stettichen, wij lagen nog met een leeg schip want het was hartje winter, 1944- '45. Alle dagen konden we op de schaatsen. Rondom hoorden we dat de mensen over de Oder gingen, richting het westen. Maar wij Hollanders en Belgen dachten nee, wij blijven hier want dan worden wij bevrijdt. De Russen waren in aantocht.

Op een ochtend kwamen er soldaten bij ons, het waren Russen en Polen. Zij vertelden tegen vader en moeder dat ik mee moest maar ik was net uit bed en was nog niet helemaal aangekleed. Ik moest direct mee en had geen tijd om mijn kousen vast te maken. Eerst namen ze mij mee naar een zandzuiger en vroegen of er nog Duitsers op zaten, dat wist ik niet want wat er binnenin zat, kon ik niet zien. Toen vroegen ze of ik de laatste tijd nog Duitsers aan land had gezien. Ja, dat hadden wij en of ik wist of er soldaten in het dorp waren. Ja, dat hadden wij toch ook wel gezien als we boodschappen hadden gedaan. Ik moest mee in een jeep en moest hun de weg wijzen. Wij zijn er niet helemaal naar toe gereden, ik moest me muis stil houden, niet praten want anders schoten de Duitse soldaten op ons. Ook moest ik zeggen of er nog bruggen waren. Ja, eentje vlakbij voor het dorpje Berlinchen. Daar lagen alle Duitse soldaten dood, dat konden we zien. Vlug zijn we toen weer terug gegaan, het bos in. Daar heb ik een hele tijd moeten wachten. Ik kreeg van een soldaat nog een mooie gele hoofddoek. Ik denk omdat het zo koud was. Ze hebben mij weer netjes naar het schip gebracht. Vader en moeder hadden duizend angsten uitgestaan.

De andere dag kwamen de Russen naar de schepen toe en moesten alle mannen mee. Ze kwamen niet terug en de vrouwen en kinderen wisten niet waar ze naar toe waren. Dat heeft zo enkele dagen

Het oorlogsverhaal van Geertje Keijzer, dochter van Pieter Keijzer en Stijntje Hidden.

Gehuwd met Sieuwert Klein.

© Kleinschrijverij.nl – Gea Klein-Hamming

geduurd. Wij zijn bij de buurvrouw, die helemaal alleen was, ingetrokken want we waren allen bang. Op een gegeven moment komen er mensen bij ons aan boord, het waren een vader (een oude man), dochter en kleindochter. Ze vroegen of ze bij ons mochten blijven want ze waren uit hun huis gezet. Ze wilden ook naar het westen. De oude man had zijn vrouw verloren en achter hun huis begraven in lakens. Alles was toen uit de dorpen gevlucht. Toen de Russen bij hun binnenvielen moesten ze de oude vrouw weer opgraven want ze dachten dat ze daar juwelen of andere kostbaarheden hadden begraven. Ze mochten blijven en in die dagen dat wij daar op het schip zaten hebben we zoveel angsten uitgestaan. Telkens kwamen er soldaten aan boord die doorzochten alles. Ook keken ze naar de vrouwen en wilden die mee hebben. De vrouwen kleedden zich zo oud mogelijk, met hoofddoek enzo.

Maar op een keer kwam er een soldaat en die nam moeder mee, ze wilde niet maar ze moest. Ze gebarde dat ze mij mee wilde hebben en dat mocht. Eerst dachten we dat hij koffie wilde hebben want het was zo als een Rus bij ons kwam nam hij stevast de koffiekant en dronk eruit. Later begreep ik wel dat was om de wodka weg te spoelen. Maar de koffie wilde hij niet. Plotseling greep hij moeder beet en sleurde haar mee de slaapkamer in. Gooide haar op het bed en schoof de deur dicht. Wij hadden wel gezien dat hij een revolver bij zich had dus konden niet veel doen. Hij probeerde moeder te verkrachten maar ze vocht als een bezetene. Ik stond ondertussen in de kamer en schreeuwde en wist niet wat ik moest doen. Gelukkig er is verder niets gebeurd maar moeder was vreselijk overstuur. Samen zijn we gevlucht, weer naar de burens maar eer wij daar waren riep ze steeds maar 'ik spring over boord', ik heb haar vastgehouden en meegekregen. Snel heeft zij zich gewassen want het waren allemaal vieze, smerige frontsoldaten.

Later werden wij vrouwen en kinderen allemaal van boord gehaald, we mochten nog wat bagage meenemen want we lagen aan de Oder en daar was het front. Ze haalden ons op met paard en wagen, net op tijd want toen we daar reden werden we al beschoten. We kwamen in het dorpje waar de mensen woonden, die bij ons waren. Allemaal werden we in een kamer gezet, ik denk ongeveer met 15 a 20 mensen en er stond een bed, daar lagen wat kinderen op. 's Avond kwamen er soldaten die vrouwen meenamen, later kwamen deze vrouwen huilend terug.

's Morgens mochten we weg maar waar naar toe? Naar boord kon niet want daar was het front. De mensen die bij ons waren zeiden; ga maar met ons mee dan kijken we of we weer in ons huis mogen, en dat mocht. Intussen wisten we nog niet waar de mannen heen gebracht waren. Wij woonden zolang bij hun in, ik denk een dag of twee. Ik stond bij de waterpomp, het erf was helemaal beschut dus ik kon niet zien of er iemand aankwam. Opeens komt er een hoofd boven de schutting en daar staat vader, met een lange baard en helemaal grijs haar. Het laatst dat ik hem zag was hij pikzwart. Moeder en ik waren natuurlijk vreselijk blij. De mannen die mee van boord genomen waren moesten al het vee dat er was opdrijven naar het Oosten maar vader vertrouwde het niet en is terug gevlucht met nog een man.

Wij zijn met z'n drietjes en met die man en zijn vrouw lopend naar Landsberg gegaan. Nee, niet helemaal lopend want onderweg hebben we nog enkele Hollandse jongens ontmoet, die hadden een paard en wagen. Maar voor we in Landsberg waren hebben we ook nog menige angstige dagen en uren gehad. Steeds als we een dag gelopen hadden moesten we een leeg huis opzoeken om te overnachten. Ik weet nog de eerste keer dat we uit het dorp vertrokken, had vader zijn scheerkwast vergeten. 'Zus, zo heeft hij mij altijd genoemd, haal jij hem even want jij kunt hard lopen'. Ik terug angstig om me heen kijkend, gauw de kwast gepakt en hard lopend terug en daar roept een soldaat wat aan mij. Ik schrok me rot want een paar dagen hadden we er geen meer gezien. Als ze even te veel wodka op hadden knalden ze je zo neer. Onderweg in de bossen lagen allemaal dode soldaten,

Het oorlogsverhaal van Geertje Keijzer, dochter van Pieter Keijzer en Stijntje Hidden.

Gehuwd met Sieuwert Klein.

© Kleinschrijverij.nl – Gea Klein-Hamming

ook zie ik zo nog een kind achter een boom, zo door het hoofd geschoten, allemaal bloed. Ook veel dode paarden lagen er langs de kant van de weg. Ze stonken een uur in de wind. De Russen ruimden niks op. Dagen hebben we zo gelopen in de stank van mens en dier, hoe verder we naar het Oosten kwamen, hoe beter het werd.

Eenmaal onderweg werden we opgewacht door soldaten en moesten we mee naar de commandant. Daar werden we verhoord. Maar vader en moeder konden niet goed Duits en die commandant wel, dus moest ik aldoor helpen. Ik begreep dat ze vader wilden afvoeren, ergens heen om te helpen. Ik heb net zolang gesmeekt en gezegd dat mijn moeder veel te ziek was en veel meer nog dat wij Hollanders waren. Nou toen mochten we dan weer verder gaan. Later ontmoetten we de Hollandse jongens. Onze eindbestemming wisten we eigenlijk niet, in Landsbergen zijn we blijven hangen. Eerst zaten we met zijn allen in een huis met drie verdiepingen. Wij woonden allen boven in twee kamers en een keuken. De mannen gingen overdag om eten en de twee vrouwen kookten eten en legde het in in het zout.

Plotseling op een avond komen er soldaten binnen stormen, iedereen was thuis. Roepen en schreeuwen dat we naar beneden moesten komen. Dat moest ook snel gebeuren anders begonnen ze te schieten. Eerst door de vloer, later in de kamers. Het vlees wat we hadden lag overal verspreid op het bed en de grond. Alle koffers waren leeg gehaald, dat lag ook overal. Zo vond moeder een mooie zwarte jas, die bleek later van één van de jongens te zijn, die hem wilde meenemen voor zijn moeder maar hij zei houdt hem maar en moeder was blij.

Snel zijn we naar een ander huis gegaan want daar hadden de jongens een paar vrouwen zitten. Het woonde daar ook prettiger want daar hadden we elk een afdeling. Ook kwamen daar wel eens soldaten binnen, meestal waren ze dan dronken. Ze doorzochten alles en namen mee wat ze goed konden gebruiken. Als ze bij ons in de slaapkamer kwamen tilden ze de dekens op en keken of er een vrouw was die ze mee konden nemen. Gelukkig gingen ze weer weg. Een paar weken hebben we daar gewoond en eten hadden we genoeg want de mannen zorgden daar wel voor. Moeder en vrouw Giesen kookten alle dagen eten. De mannen haalden een paard bij een boer en slachten het dan. Ze moesten het paard zelf doodmaken en dat ging gewoon met een broodmes. Ook hebben ze eens een geit gehaald bij twee oude boerinetjes, een van hen zal al een tijdje dood in een stoel.

Vader had aan de jongens verteld dat de familie Giessen N.S.B ers waren en dat kwam Giessen aan de weet. Die man werd toen zo kwaad dat hij met vader een gevecht aanging met een mes. Moeder en ik stonden in een hoek van de keuken en konden geen kant op. De jongens hoorden het en hebben de mannen gauw uit elkaar gehaald. Ook zijn vader en ik eens naar een bureau gegaan, daar wilde hij de commandant vragen ons naar Nederland te laten gaan. Wij zaten te wachten maar het duurde zo lang en vader vond allemaal een beetje vreemd 'Kom Zus, zei hij, we gaan gauw naar moeder want het is hier niet pluis'. Hij wist bij een Duitser een karretje te staan in een kelder. Die heeft hij meegenomen naar huis. De kar hebben we ingeladen met de nodige spullen. Er waren nog een paar Hollanders die met ons meegingen, drie mannen en twee vrouwen.

Een vrouw, Marie was in verwachting en die andere heette Lena, zij kon gelukkig Russisch spreken. Een jongeman was 18 of 19 jaar, zijn naam was Jan Blom en woonde in Bloemendaal. Zo zijn we met z'n allen richting Holland gegaan. De andere jongens en Jan Giessen wilden niet mee want zij geloofden vader niet; dat de Russen iets van plan waren. Zo zijn we met z'n allen naar ons schip teruggegaan. Enkele schepen waren gezonken maar de onze niet. We gingen met Jan Blom op ons schip en de anderen op een ander schip. Daar hebben we weer een paar weken op gewoond, alles was stuk geslagen, niets was meer heel van onze spulletjes. Overal hebben we in de omgeving van

alles bij elkaar gezocht. Zo kwam er ook nog een vrouw met twee kinderen aan, hun schip lag er ook nog. Haar man was doodgeschoten, zijzelf en haar vierjarige dochter waren meermalen verkracht. Het klein meisje veertien maal.

Na enkele weken zijn wij naar de overkant van de Oderneischer gegaan, hoe vader dat gedaan heeft is een wonder want een motor hadden we niet. Het ging met ankers en hij was alleen schipper, de andere waren leken en wisten er niets van. Toen wij aan de andere kant kwamen lag daar een schip met nog een levend paard er in, die hebben vader en Jan Blom uit het ruim gehaald met takels en in het land laten lopen. Wij zijn toen verder gaan varen en kwamen bij een brug, die was stuk dus konden wij niet verder varen. Een paar dagen hebben wij daar gelegen en hebben toen onze kar weer vol geladen en hebben vele dagen gelopen met steeds heel veel angst. Onderweg sliepen we in lege huizen of een hooi berg, dichtbij het dorp Achen hebben wij enkele dagen uitgerust en de andere bleven daar want Marie moest een baby krijgen.

Wij zijn verder gegaan en kwamen aan bij de grens maar wij moesten proberen om er overheen te komen. Eerst moesten wij door een bos om bij de grens te komen dat was namelijk een rivier. We hebben heel hard gelopen want de Russen schoten op ons, nou dan loop je wel hard. Wij zijn overgevaren met een pont, het was de laatste dag dat het pont overging. Aan de overkant konden wij ons eindelijk weer eens ontspannen. Een klein eindje moesten we nog lopen om bij de trein te komen want bij de Amerikanen was alles veel beter geregeld. Het was de beginhalte van de trein die naar Berlijn ging. Daar aangekomen zijn wij naar Hollanders gegaan die Jan Blom goed kon. Daar hebben we een nacht geslapen en zijn toen weer naar het station gegaan. In Berlijn was alles stuk, bruggen, huizen, enz.

Met veel moeite hebben we de kar in de goederen wagon gezet maar toen moesten we zelf nog een plaatsje bemachtigen. In de trein kon niet meer dus wij bovenop de kar. Zo zijn we weer naar een ander station gegaan, richting Holland. Daar konden we in een goederenwagon, waar ook veel mensen in zaten uit concentratiekampen. Eten hadden we niet, alleen een beetje havermout met suiker. Later zijn we ook weer in een goederenwagon overgestapt want die ging de goede kant op. Met z'n vieren zaten we in een rangeerhokje, ik lag op de grond onder het bankje en heb heerlijk geslapen. In Holland werd ik wakker gemaakt op het station ergens bij Arnhem. De soldaten keken ons gek aan want ik was helemaal zwart op mijn gezicht. Daar vandaan zijn we naar een klooster of groot gebouw gebracht in een vrachtwagen. We zijn ontsmet met een douche DDT poeder over ons heen. Toen andere kleren aan, eten en een nacht slapen. Vervolgens zijn we op de trein gezet naar Hoorn en daar vandaan vertrokken we met de vrachtwagen naar Schagen. En toen eindelijk naar Wieringen. Op Wieringen aangekomen stond opa Hidden voor in de tuin, en begon te huilen want niemand had ons ooit nog terug verwacht.

=====

Szczecin – Duits: Stettin, Nederlands, verouderd: Stettijn) is een stad in Noordwest-Polen en de hoofdstad van het woiwodschap West-Pommeren. De stad ligt aan weerszijden van de rivier de Oder, met het centrum op de linkeroever.

Barlinek (Duits: Berlinchen) is een stad in het Poolse woiwodschap West-Pommeren, gelegen in de powiat Myśliborski.

Braunschweig is een Duitse stad en kreisfreie Stadt in de deelstaat Nedersaksen (in het voormalige Regierungsbezirk Braunschweig). Het was tot 1946 de hoofdstad van de staat Brunswijk. De stad is gelegen aan de rivier de Oker.

Het oorlogsverhaal van Geertje Keijzer, dochter van Pieter Keijzer en Stijntje Hidden.
Gehuwd met Sieuwert Klein.

© Kleinschrijverij.nl – Gea Klein-Hamming